

Bossen, (korst)mossen en biodiversiteit

Klaas van Dort, Forestfun, Wageningen

Afbeeldingen van Kim Arends, Peter Kroon en Nico de Bruin

‘Mossen’ in de volksmond

- blad- en levermossen (‘echte’ mossen)
- korstmossen (lichenen)

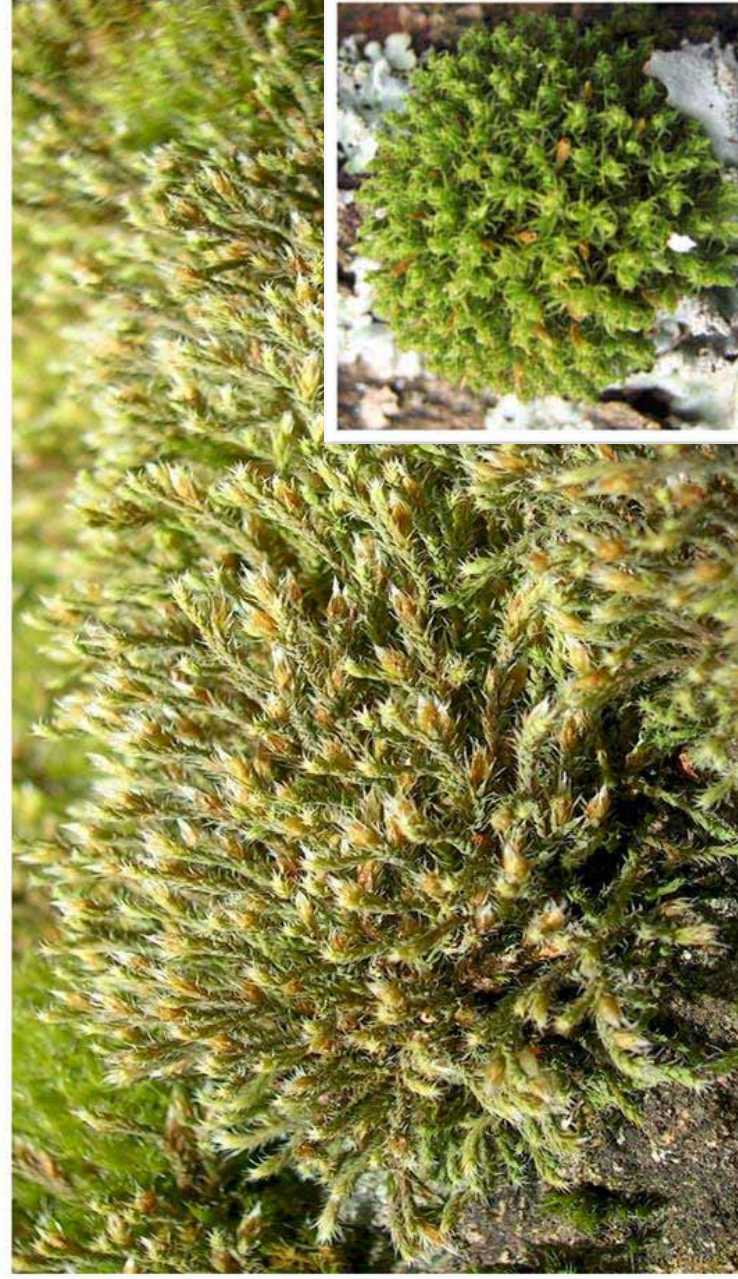

Verschillen mossen en korstmossen

- Mossen: miniatuur planten
- Korstmossen: symbiose alg en schimmel

Topkapselmossen

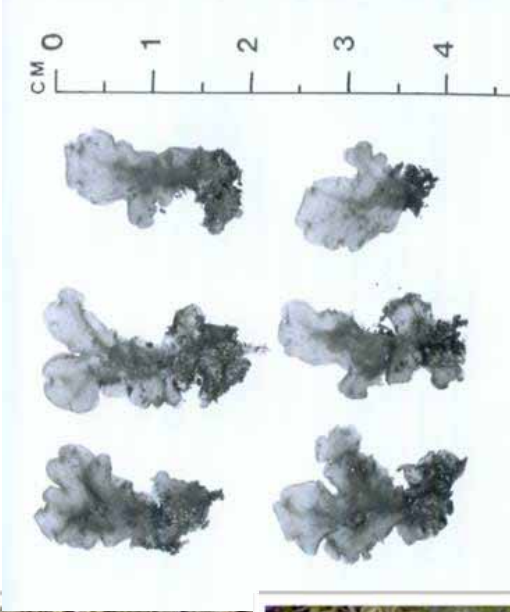
Slaapmossen

Beblanderde levermossen

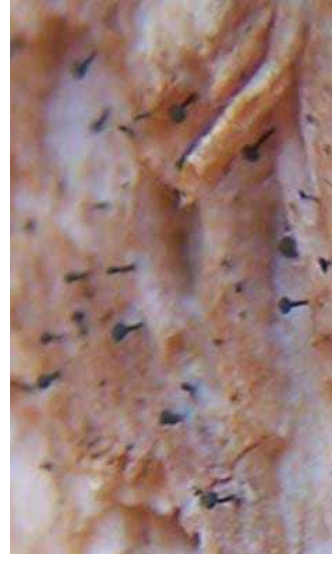

Thalleuze levermossen

Korstmossen

1. Korstvormig
2. Plakkaatvormig
3. Struikvormig
4. Baardvormig
5. Staafvormig
6. Etc.

Hoeveel zijn het er?

Mossen Korstmossen Vaatplanten

Aantal soorten:	616	653	1490
Op Rode Lijst:	249	327	499

Biodiversiteit

aantal soorten zegt niet alles

- Stobbegaffeltandmos zegt meer dan Sikkelsterretje

Ammoniakindicatoren: Groot dooiermos en Heksenvingermos

Problemen?

Verbreiding moeizaam

- Oude bossen zijn belangrijk (bronpopulaties)

Baardmos en Knikkend palmpjesmos: bosrelictsoorten

Sporen: lange afstand

Kapselvorming beperkt

Broedkorrels: korte afstand

Broedtakjes:korte afstand

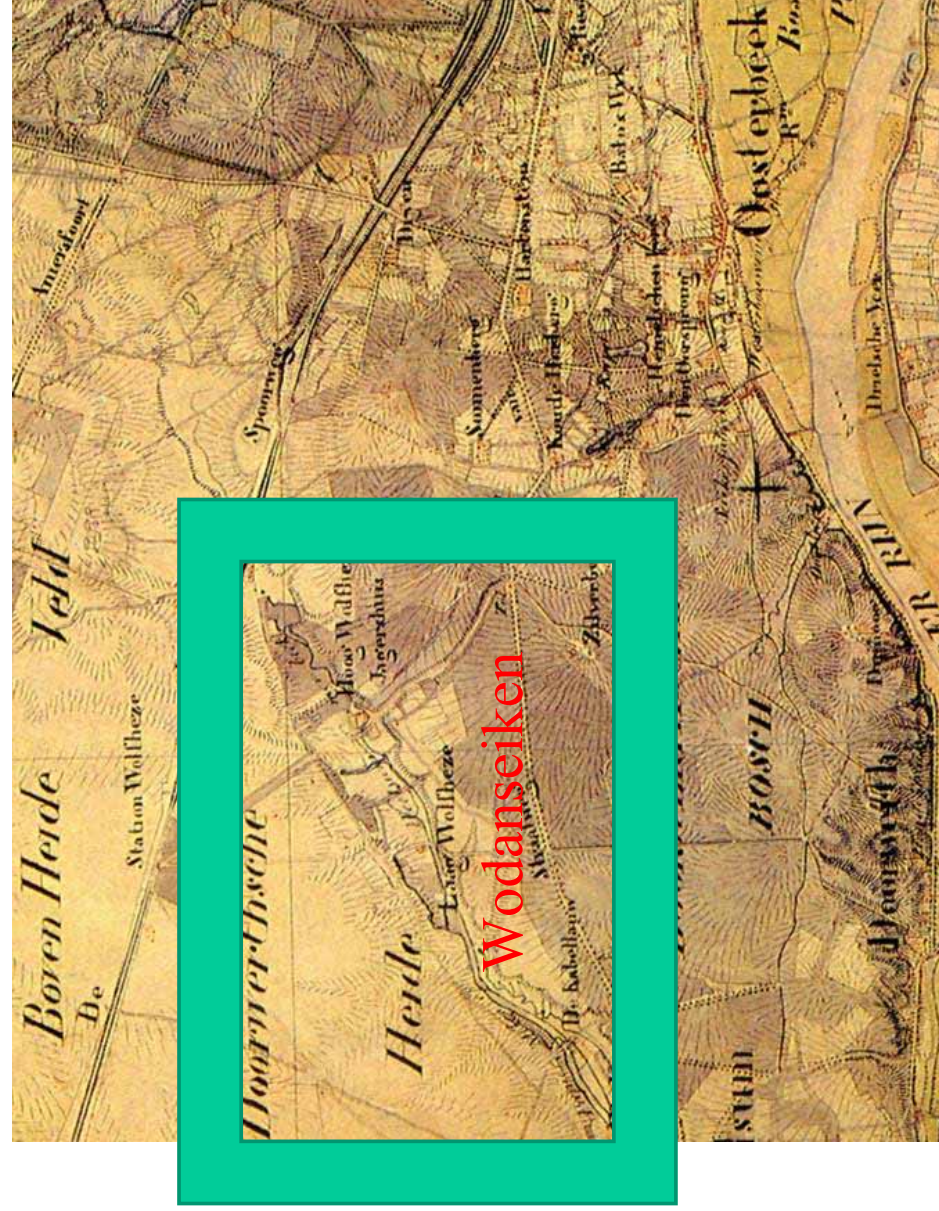

Waar zitten ze?

Belangrijke biotopen

- Bos met lang ononderbroken bosvoorgeschiedenis, o.a. strubben-, park- en boombos (relictsoorten!)
- Boswallen
- Beken, sprengen en poeloeveren
- Bosranden
- Stormgaten en open plekken
- Oude, dikke en grillige bomen
- Dood hout (ook naaldhout)
- Wortelkluiten

Kronkelboom

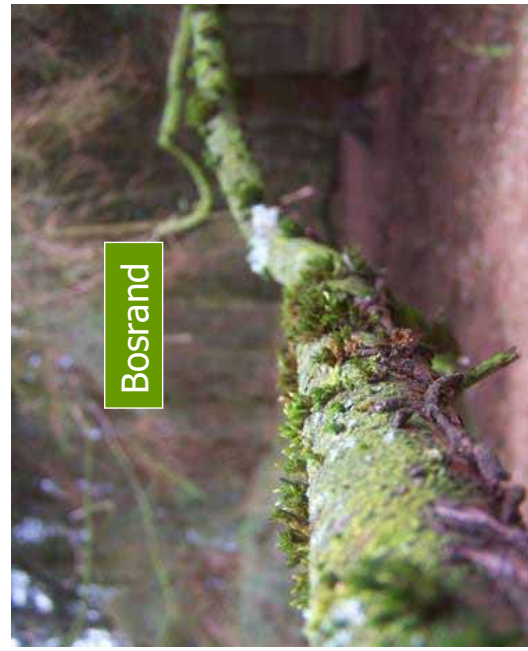
Stormgat

Larix

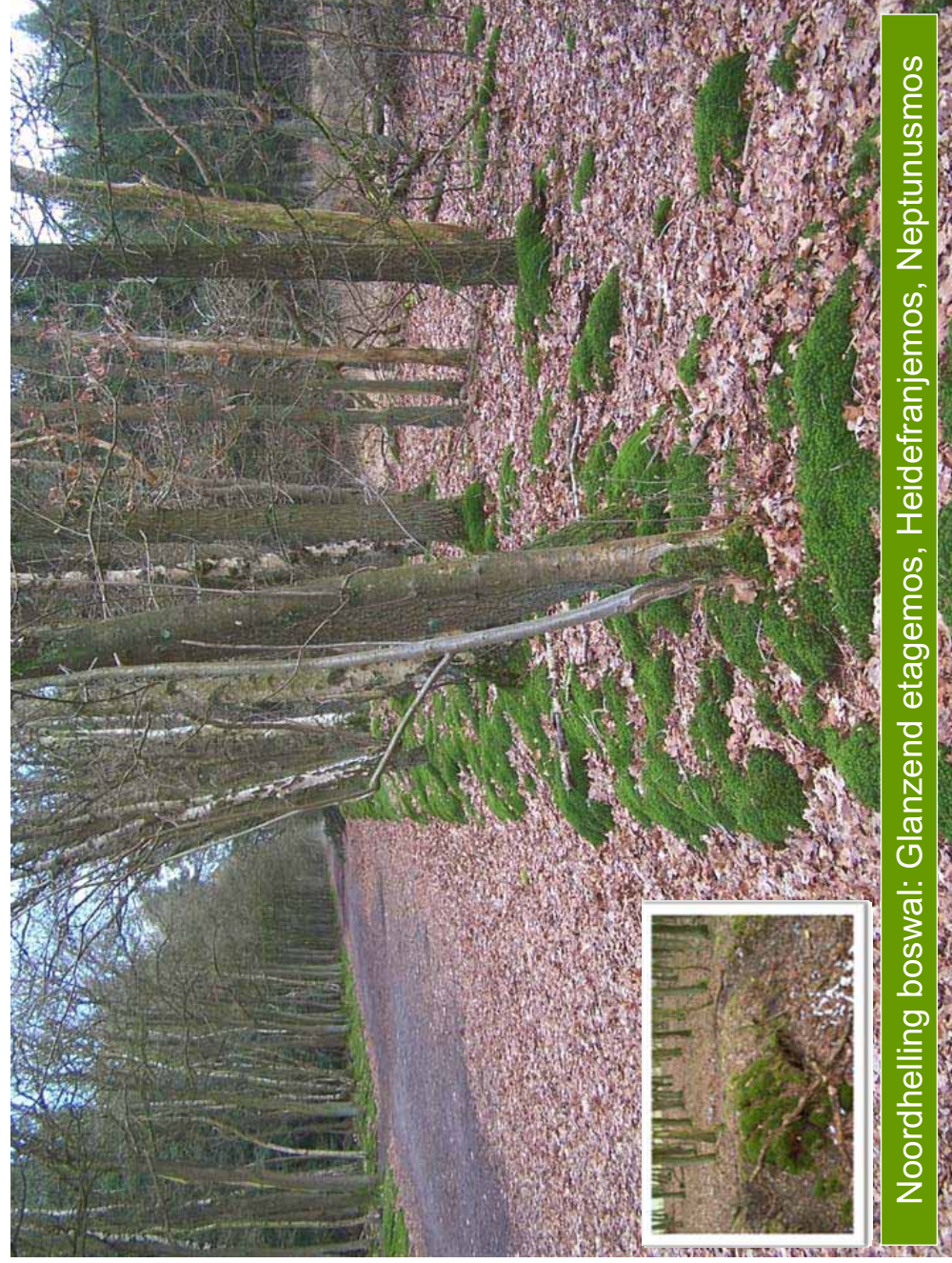
Donker

Bosrand

Licht

Strooiselaccumulatie

Noordhelling boswal: Glanzend etagemos, Heidefranjesmos, Neptunusmos

Wat kan beheerder doen?

Eerst *inventariseren!*

GPS

Loep

Eten en drinken

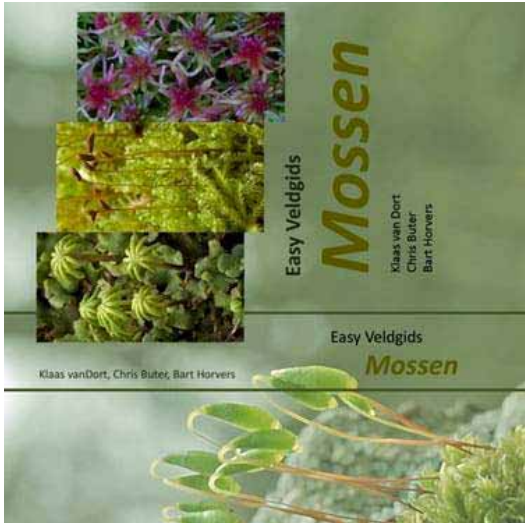
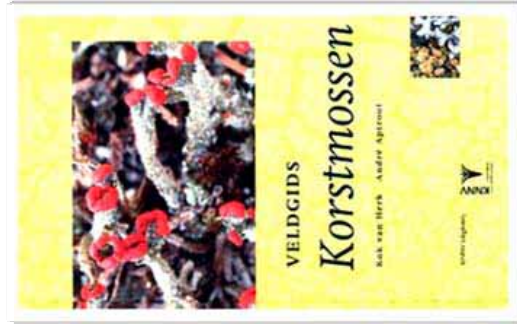
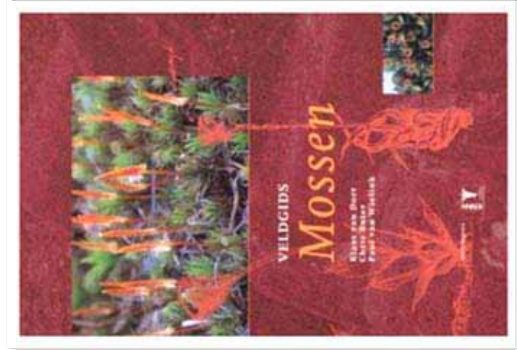
Assistent met schrijfblok en pen

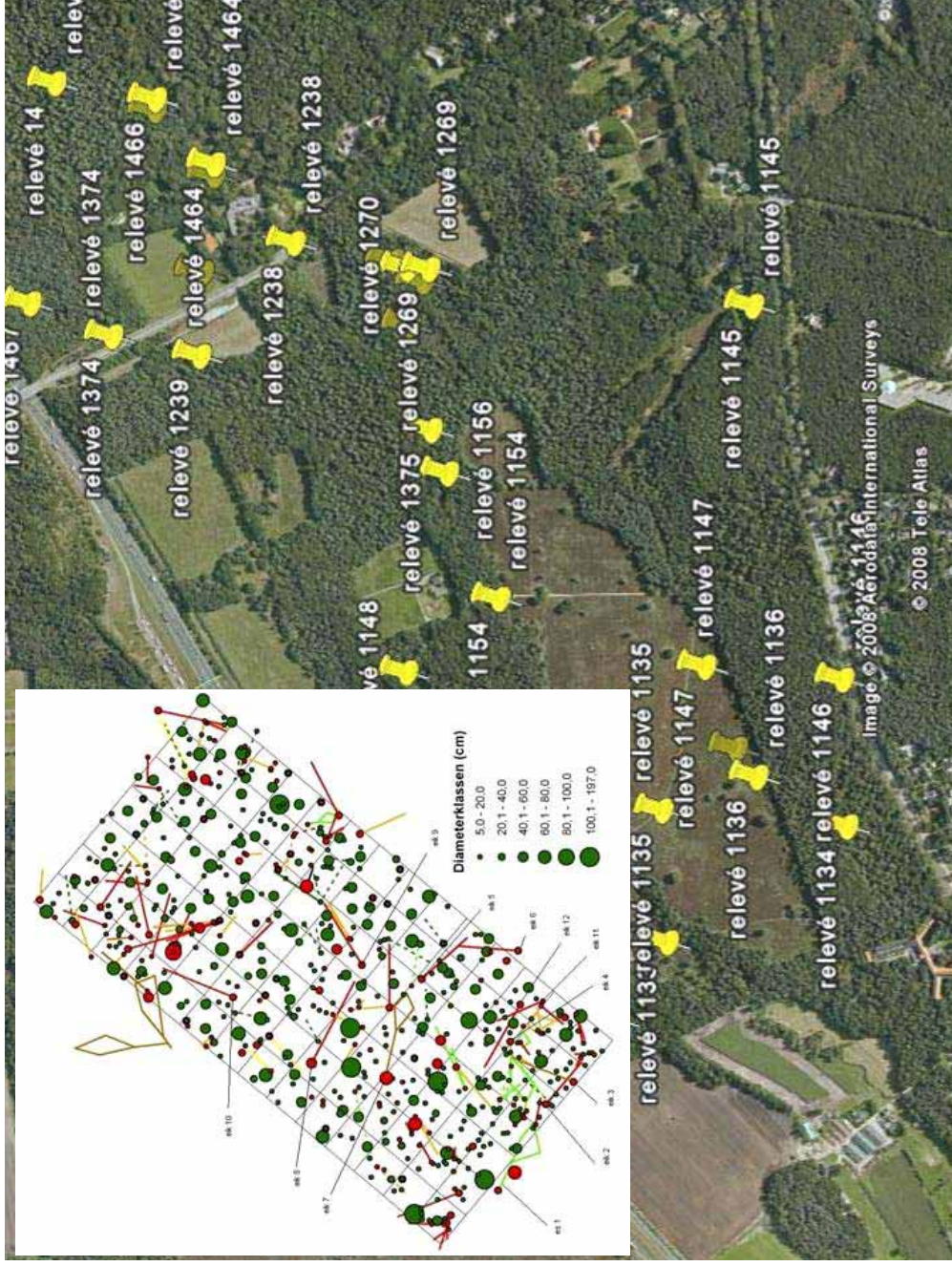
Flora

Mes of spatel

Een herbarium kan heel handig zijn

Passief beheer

- **Populaties van bijzondere soorten ontzien**
- Oude en grillige bomen sparen
- Grote boomlijken laten liggen (of staan)
- Oude boskernen met rust laten
- Boswallen, wortelkluiten en ander reliëf in tact laten

Stormvlakte in tact laten

Actief beheer

- **Structuurvariatie aanbrengen licht => strooiselvertering!)**
- **Dood hout laten liggen en staan**
- **Plant Linde ipv Amerikaanse eik en Tamme kastanje!**

Effecten

- Lichtminnende bosrelictsoorten *verdwijnen* onder dicht kronendak, alleen in uitgestrekte bossen voldoende uitwijkmogelijkheden
- Bosrelictsoorten overleven op dood hout of boswallen

Effecten

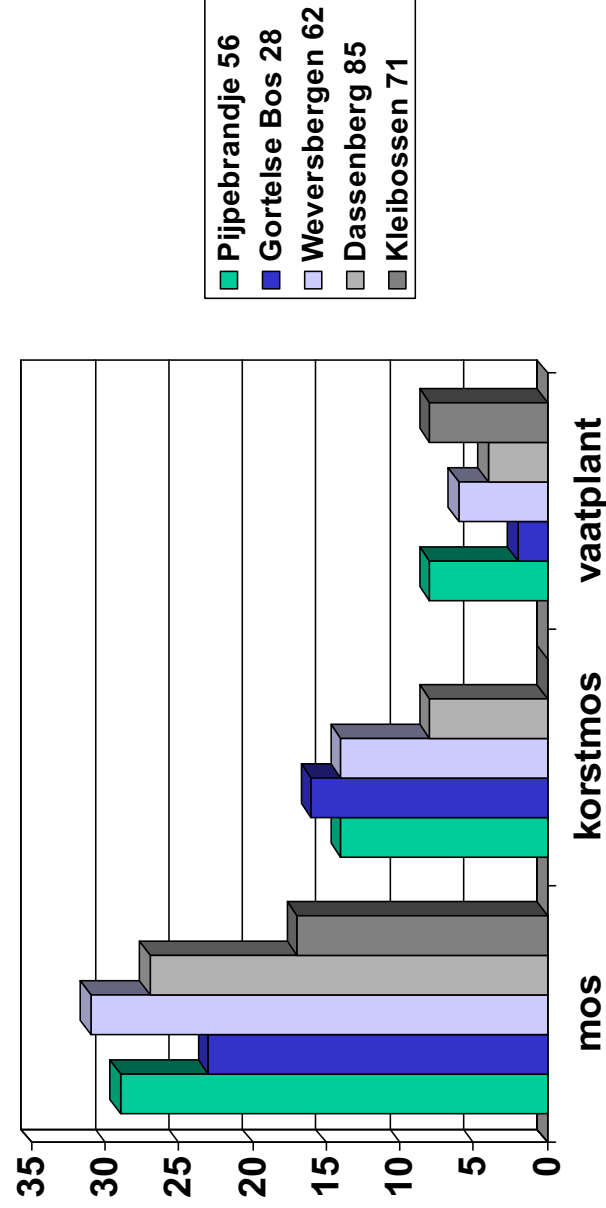
- **Kaalkap:**
- Funest voor veel bossoorten (luchtvochtigheid!).
- Lichtminnende epifyten profiteren (bosranden).
Versnelde mineralisatie gunstig voor terrestrische pioniers (tijdelijk opleving)
- **Dunning:**
- halfschaduw situaties gunstig voor epifyten.
Lichtminnende epifyten profiteren onder gaten in kronendak.
- **Begrazing:** gunstig voor pioniers.

dood hout!

Aantal soorten dood hout

(gesloten bos Beuk)

Conclusies dood hout

- Zandbossen zijn rijk aan dood hout soorten, zelfs bij boomlijken met diameter <25 cm.
- Echte specialisten op dikke boomlijken.
- Kleibossen zijn arm aan dood hout soorten.
- Zacht hout verteert te snel!
- Zwartrot beperkt vestiging

Er moet snel meer dood hout komen!

Het bos van de toekomst?

